

Klima- og miljødepartementet

Dato: 3. april 2019

Deres ref.: 18/2837

Vår ref.: 2019/3480

Innspill – strategi for styrking av innsats mot miljøkriminalitet

Kulturhistorisk museum (KHM) er et universitetsmuseum med en rolle som sakkyndig i kulturminnekriminalitetssaker knyttet til faste og løse kulturminner (jf. Kulturminneloven med forskrift). I tillegg gjennomfører KHM utgravninger for å sikre kildemateriale som er i ferd med å gå tapt som følge av ulovlige inngrep og står for oppretting av skader. Museet er også vedtaksinstitusjon for arkeologiske og etnografiske gjenstander når det gjelder eksport og innførsel (Kulturminneloven §23 med forskrift).

KHMs fagmiljø innehar betydelig faglig kompetanse som ivaretar vår rådgiveroppgave knyttet til de kulturhistoriske verdiene som skades og ødelegges ved brudd på kulturminneloven. Museets arbeid for å motvirke skadevirkninger av privat metallsøking er nedfelt i en egen mønsterpraksis: <https://www.khm.uio.no/om/forvaltning-av-kulturminner/metallsøking/>. I samarbeid med Juridisk fakultet (JF), UiO arbeider vi også med å etablere et nasjonalt kraftsentrum for forskning på kulturkriminalitet. Ny forskning er avgjørende for å kunne utforme mer effektive tiltak knyttet til dette komplekse saksfeltet.

Antall anmeldelser, blant annet knyttet til ulovlig metallsøking og omsetning av løse kulturminner, er økende og KHM ser flere utfordringer ved myndighetenes håndtering av kulturminnekriminalitet. Det er behov for å styrke kompetansen ved lokale politidistrikt og Økokrim, for å sikre enhetlig praksis og preventiv straffeforfølgelse. Videre i vår uttalelse vil vi imidlertid fokusere spesielt på et sentralt aspekt hvor det er et sterkt behov for tiltak – nemlig ved eksport og import av kulturgjenstander.

Styrking av kontrollen med import og eksport av kulturgjenstander

Globale forhold samt ratifiseringen av UNESCO 1970 i 2007 har skjerpet behovet for kontroll med kulturgjenstander som krysser landegrensen. Internasjonalt sett er det et økende problem med ulovlig omsetting av arkeologiske gjenstander fra krig- og konfliktområder. Virksomheten er nært knyttet til terrorfinansiering, trafficking og narkotikasmugling. FNs sikkerhetsråds resolusjon 2199 gir nye folkerettslige forpliktelser.

Det er i dag utilstrekkelig kontroll med kulturgjenstander som krysser grensene våre. Problemene er knyttet til underkapasitet og kompetansemangel i Tolletaten, manglende formelle kontaktpunkter til kulturfaglig kompetanse, manglende samordning og informasjonsflyt mellom lokalt politi, Økokrim, Tolletaten, Kulturrådet, Riksantikvaren og museene. Søknadsprosesser og vedtaksrutiner er uklare, og skjønnsutøvelsen på saksfeltet er sterk.

Det er behov for å sentralisere og digitalisere behandlingen av eksporttillatelser for å forbedre disse områdene, sikre etableringen av en *best practice* på feltet og gjennom dette hindre at Norge blir et transittland for hvitvasking av ulovlige kulturgjenstander. Det må etableres kontaktpunkter mellom de involverte departementene (KUD, KLD, KD, UD), ambassader og kulturfaglige miljøer. I saker med beslag må retningslinjer og rutiner for politiets saksbehandling, spesielt mht. henleggelse, forbedres og samordnes med øvrige forvaltningsledd. Det bør arbeides for en fellesnordisk plattform på området (delvis påbegynt). Kommunikasjon gjennom EUs IMI-system må utvikles og forbedres mellom partnerlandene. Klare retningslinjer for repatrieringskrav fra ikke-partnasjoner må på plass.

Kulturhistorisk museum
Postadr.: Postboks 6762, St. Olavs plass,
0130 OSLO
Kontoradr.: Fredriks gate. 2,

Telefon: 22 85 19 00
postmottak@khm.uio.no
[http:// www.khm.uio.no](http://www.khm.uio.no)
Org.nr.: 971 035 854

Bevisstgjøring og informasjon mot aktører og publikum er avgjørende i bekjempelsen av miljøkriminalitet. KHMs posisjon som forskningsinstitusjon, formell part i forvaltningen av nasjonal og internasjonal kulturarv og som profesjonell formidlingsinstitusjon gjør museet til en sentral samarbeidspartner for myndighetene på dette saksfeltet. KHM ser frem til å bidra til en styrket innsats, og deltar gjerne i den videre utviklingen av gode strategier mot kulturminnekriminalitet der forskning, forvaltning og formidling i større grad ses i sammenheng.

Med hilsen

Håkon Glørstad
museumsdirektør

Karl Kallhovd
assisterende museumsdirektør

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved UiO i tråd med UiOs reglement for elektronisk godkjenning.

Saksbehandlere

Axel Mjærum

+ 22 85 94 61, a.j.mjarum@khm.uio.no

Håkon Roland

+ 472 73 257, hakon.roland@khm.uio.no